

1 Skane
Knapper
V. Gellman
1881

3238
Arbetsdagen.

W. A. "Ela" P. ...
...
Född 1858, Kasterna

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

På vintern när tröskningsarbetet pågick skulle drängarna upp klockan tre på morgnarna, för då kom träskekarlen om man hade hjälp av en legd sådan.

Pigorna fingo ligga till klockan fyra, men då skulle de upp och ge drängar och tröskekarl kaffe. När kaffet var färdigt satte pigorna till spinnrocken och spann till bortåt dagningen, då de skulle gå i stallet och mjölka. Till kaffet fick man endast flott och groft bröd och endast i undantagsfall korb eller något pålägg.

Tiden var
stign upp

Arbets

Bortåt niotiden ~~maxfirmt~~ var det "lillemidda" eller "davre" med potatis vanligen ugnspotatis, sill, bröd och drickablandning men inte alltid flott. Middagarna varierade ju något vad rätterna beträffade, men ofta hände det att man hade samma slags mat i flera dagar när man hade lagat "kokesmat". På kvällarna när man hade mjölkat och drängarna hade "kringskött" åt man kvällsmat, som bestod av sill, potatis, bröd och mjölk.

Måltider

Vid måltiderna hade man en skål med grädd eller gräddmjölk beroende på husmodern sätt att hushålla. ~~En~~ i en lertallrik mitt på bordet, ur vilken alla doppade, tallrikar brukade man icke alltid använda och ibland när sådana bestods, var det två personer om en tallrik. Mjölken

Skriv endast på denna sida!

sattes likaledes in i ett fat mitt på bordet och av detta fingo alla husbönder, barn och tjänare "söha" gemensamt. Karlarna hade i allmänhet var sin "lommekniv" som de åter stoppade på sig när de hade ätit. Gafflar voro ej allmänna i vardagslag, utan man höll sillbit- eller fläsket i handen. När man hade ätit tog man "karalassen eller karakluden" in till bordet och torkade skedarna på denna, varefter de lades ned i "bbrlaurdan" till nästa gång, så det var en synnerligen lätt disk man hade på denna tid. ~~År~~

Några kakor till eftermiddagskaffet fick man inte på vardagarna, och det var endast på enstaka ställen man fick skorpor på söndagseftermiddagarna.

På kvällarna innan drängarna gingo ut gav nattför fingo de bröd och drickablanning och när ~~pigor~~ moran, döttrar och pigor slutat att spina, vilket arbete de höllo på med till klockan tio på kvällarna, serverades samma mat till dem som till drängarna innan de gingo och lade sig.

På somrarna eller tiden 1-ste april 1-ste oktober fick man ~~en~~ "meattan" vid halv fentiden på eftermiddagen. Ibland kunde det hända att man lagade någon stuvning, men i vanliga fall bestod måltiden mest av spegefläsk å brö" eller "stegefitt å brö".

Skriv endast på denna sida!

Diskningen

*Fållan kakor
sin kaffe*

*Spinnungen
varar till 10.*

Meattan

Höhösten i Kastberga ännigar.

(Harjagers härad).

Alla bönderna i Kastberga by hade var sin ängslott i de till deras ägor hörande ängarna. När gräset i dessa skulle slås, brukade alla i byalaget hjälpas åt och så gick man från ställe till ställe till alla ängslottorna voro huggna.

Arbetet började vid två- eller halvtretiden på morgonen. Först samlades de, som skulle delta i arbetet, på den gård vars äng skulle skördas. När de druckit kaffe gingo de till arbetsplatsen där arbetet började. Karlarna slog gräset och kvinnorna rävsade samman ~~det~~ eller "strängde" det som det kallades. Detta tilgick så att gräset rävsades samman och lades i långa rader eller svängar.

När arbetet pågått till bortåt 6-tiden höll man paus och smakade på den medhavda mellanmålsmaten. Sedan fortsattes arbetet, till vid nio- eller halv tiotiden då kom husbonden på den gård, vars äng man högg, körande till höstafolket med frukost. Denna bestod vanligen i stuvade potatis, sill, smör, bröd och pålägg, varefter arbetet fortsatte tills hela ängen var huggen och gräset var strängt, då gick allt skördefolk hem till gården där middag Skriv endast på denna sida väntade. Till denna middag

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

*Höhösten
i Kastberga
ännigar*

Arbetet slutar

var risgröt en stående rätt, däremot varierade den andra rätten något och kunde dels bestå av lutfisk och dels av någon slags stek.

Arbetet var vanligen slut tidigt på ~~efter~~ eftermiddagen, så när middagen var äten gingo ungdomarna ut på logen och dansade tills solen gick ned, för då var det tid att gå hem och lägga sig om man skulle orka upp klockan två på natten och börja arbetet. Innan var gick till sitt bjöds man på kaffe..

Nästa dag upprepades samma program på ett annat ställe i byn och så fortsatte man till alla de byen tillhöriga ängarna voro slagna. Arbetet utfördes helt genom byte av arbetskraft.

Fru Nilsson sade: "De känne hålla på i åtta da att vi geck frau de ena stället te de andra, å rolit hade vi, de e då säkort."

Löneförmåner för en piga.

Fru Nilsson omtalar att under hennes tjänstetid var det inte mycket med lönen för en jungfru. Tjugofem å trettio kronor i lön för helt år och så i naturaförmåner en klänning eller ett par särkar eller möjligen ett förkläde.

De sista aured ja tjente; ~~ni~~ sade fru Nilsson, "hade ja fårti kronor
De

Skriv endast på denna sida!

4

*Arbetslöslagen
1917*

*En jungfrus
löneförmåner*

3238

å tvau särka. Den ene va en blågarnssärk den va au blaugarn å va let-
ta finare, å den andra ~~stilla xixix färr x äpplöda x~~ skälle va au blågarn
övast de kallas fårr "äpplöda" å nejandelen skälle va au skättefall
de kallas fårr "nördelen", men de va bra vasst å ta på se fårr sjävor-
na stacks. De sista aured ja tjente å de va 1887 ja hade den lönen, sin
gifte ja me när ja ente vameren x nittan aur.

På hoveridagsverke vid Ellinge.

Fru Nilsson tjänade som mycket ung på en gård som lydde under Ellinge
och var då med om dagsverksarbete på denna gård.

När skördearbetet pågick skulle de som gjorde dagsverke vara där kloc-
kan sex på morgonen för då skulle arbetet börja.

Där va stora vånga, som vi skälle binga. Vi skälle tvänged binga slut
på vången om de vara allri så länge, å de vara mest te solen geck nör.

När vi så hade faud slut på binged fick vi ente gau hem fåren vi hade
satt åpp hela vången å de to ente slut fårren klockan elva. Ingan vi

kom hem å feck eded kvällsmad va klockan övor ⁰tal å så va de te å åpp
tilja nästa maren ~~å~~ å gau te gauren igen.

När vi skälle did å tvätta så börja vi klockan tvau på natten å så

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Lönförmå-
ner för en
Pungpen*

5

*Hoveridags-
verke*

så hållt vi på te kl.tål den andre natten.Vi skålle ha mad mä våss,
men iblann snydde pigorna kaffe å letta mad te våss,men de vesste en-
te grevinnan om.

Höstagille.

Efter skördens slut brukade man ställa till höstagille till, vilket de,
som varit behjälpliga med hösten, blevo inbjudna.De närmaste grannarna
blevo också bjudna .Vid dessa gillen vankades i allmänhet riklig trak-
tering och ungdomarna roade sig med dans och lekar.Gubbarna och de
karlar, som inte kunde dansa, spelade kort och rökte pipa och gummorna
pratade om vad sig i socknen tilldragit och om de arbeten som lågo
dem mest om hjärtat.

Den siste negen.

Den siste negen, som bands, kallades för haren.Om denna bands flera band
och när den togs upp sade man:"Nu tar vi haren."

Olika slag av hemmediciner och hemkurer.

Skriv endast på denna sida!

Höstgille

*Den siste
negen
(Haren)*

Olika slag av mediciner och hemkurer.

I.

Stomjölck.

Ett bra medel mot kikhosta ansåg man att ~~stomjölck~~ mjölck skulle vara. Man mjölkade ett sto och sedan skulle mjölken drickas utan att vara kokt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

Stomjölck

II.

Rölleka.

Man plockade rölleka och torkade blommorna. Sedan kokte man the på dessa. Detta the ansågs såsom ett bra medel mot värk.

Rölleka

III.

Kammomillthe.

Kommentathe, som man sade, kokades av torkade kommentablommor och ansågs såsom ett verksamt medel mot förkylning för det förorsakade svettning.

Kammomillthe

LV.

Kokat linnfrö.

Skriv endast på denna sida!

Man kokade linfrö tills det blev som en tjock gröt. Denna lades i en

*Kokat
linfrö*

lapp som sedan lades under fötterna och fastbands där. Detta ansågs vara bra mot värk och bölder, ty det drog ut värken och det kunde dragas hål på bölderna.

----- V.

Vete-och rågmjöldeg som dragplåster.

Om någon hade nå en böld eller bulnad, sådes det vara mycket bra, att arbeta x vete-eller rågmjöl till en lagom hård deg och sedan lägga den på det sjuka stället. Detta skulle då mogna till och draga hål på bölden.

VI.
Spindelväv.

Om där var någon som skar sig svårt eller eljest fick något ymnigt blödande sår, brukade man taga spindelväv och lägga denna i såret för att därmed hämma blodflödet. Man fick senoga efter så att spindelväven var ny och i det närmaste ren.

Bröllop i Kastberga (Harjagers härad) för omkring 60 år sen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

(Berättat av fru Kerstin Nilsson, Skolgatan Eslöv, som själv var
med på bröllopet).

9

I.

Förningen.

Var å en gäst skålle ha förning mä se. Den hade di mä se när di kom, å
va nåd oliga allt ette som di hade rau te ed. Di brukte fårr de mesta
ha en 4 ella 5 brökagor mä se å så en kalasteg, risgtöd å goråskagor.
Ditta brölloped, som ja va mä på när ja va ångefär tjuge aur, vara i tre
da fårr de va en rig gauradottor frau Kassberja.

II.

Bruden och flickornas klädsel.

Bruen hade en höj krona au konstgjorda blåmmor å parlor. Den hade hon
launad au en kvinga som hede mor Linkvest. Hon brugte å göra blåmmor
å kransa å hon hade brukronan som hon launte ud te vem som velle. Vi
tösor hade kransa au parlor å konstgjorda blåmmor, som vi åsse hade
launt au na, å så hade både bru å di andre fruentimmorna svarta klä-
ningar den fäste daen. De va ett allmänt bruk så där va allri nån som
hade kulörta klär den daen. Skriv endast på denna sida!

*Bröllop
i Kastberga*

Förningen

Klädsel

*1700-1800
1800-1850
1850-1900
1900-1950
1950-1980
1980-2000*

Andra och tredje dagens bröllop.

Brölloped nara i tre da. Andre daen samlas vi ve middestid. Den daen hade vi kulörta klänningar, de va fårr de mästa varkensklänningar, som folk säl hade vävt. De va bara di allor rigaste ella herrskabsfolk som hade rau te å hålla se mä köpta ylleklänningar.

Både andre å tredje daen feck vi midda å sin dansa vi, men då vara de ente så långt ud på natten som själva bröllopsdaen.

Springa i Kapps.

Ett sätt att bestämma om pojkarna eller flickorna skulle ställa till fastlagsgille. (Nöbbelöv, Harfjagers härad.)

Fru Nilsson tjänade hos en lantbrukare Nils Hansson i Nöbbelöv i fyra år, och berättade om hur ungdomarna där i byen brukade avgöra om flickorna eller pojkarna skulle bekosta de traditionella fastlagsgillena. I Nöbbelövs by brukade man varje år ställa till fastlagsgille. För att avgöra om flickorna ~~skulle~~ (pigorna) eller pojkarna (drängarna) skulle bekosta "gillet" ~~skulle~~ ordnade man en tävling som skulle avgöra saken. Denna tävling, som kallades "Springa i kapps", tillgick så, att en dräng ock fem eller sex pigor ställde upp sig i en rak linje. Karären stod på

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Andredags-
gille.

11

Tredje
dagens gille

Springa
i Kapps.

F. Gilleberg
K. Nilsson

Den Fastlags-
tävlingen
född 1850
i Kertunga

högra flygeln. Den ~~z~~ flicka som stod närmast pojken hade en nyckel i handen. När tävlingen började skulle karlen och den närmast honom stående flickan börja att springa på samma gång. När de kommo tillbaka till utgångspunkten, skulle flickan lämna nyckeln till den närmast henne stående flickan och så skulle hon springa alltjämt följd av karlen. Detta ~~z~~ fortsatte till alla flickorna sprungit och ~~alltjämt~~ ^{Med alla} skulle karlen springa. ^{i hoppet} Flickorna fingo inte lov att springa förrän de fått nyckeln. ~~Blaxxduxxsistaxflickax~~ Kom den sista flickan i mål före karlen blev det pojkarnas tur att ställa till "fastelansgillet", men kom karlen trots att han fått springa hela tiden först i mål, fingo flickorna bekosta gillet. När det var avgjort, vem som skulle ordna saken, hölls fastlagsgillet på en gård i byen antingen fastlagsördag-eller söndag, fru Nilsson kom inte riktigt ihåg vilket det var och så hade drängarna frimåndag fastlagsmåndag.

På gillet fick man kaffe och fastlagsbullar, ~~sent~~ en del andra kakor ~~och~~ brännvin. Sedan trakteringen var undanstökat gingo de, som kunde dansa, ut på logen och där roade man sig sedan hela natten. De karlar, som ej kunde dansa, suto inne i stugan och spelade kort.

*Fastlags-
gillet.*

Traktering.

Slakt.

Vid slakt brukade man laga tre sorters korv, köttkorv, leverkorv och blodkorv. När den senare kokades brukade man lägga mjälten i grytan för att korven inte skulle spricka sönder. På grund av de-n egenskap som tillskrevs mjälten kallades den "pölsefrälsaren"

Det var mycket vahligt att man lade timjan i blodkorv och flott.

När man hade slaktat på de större ställena skickade man omkring lite blodkorv och smakbitar till fattiga, som bodde i närheten.

Köttet åts inte förrän det blev saltat, det var ej alls vanligt att man stekte någon fläskstek färsk. På denna tid tog man ej kottletter utan man högg sönder grisen på båda sidor om ryggraden och så fick man denna för sig själv, när denna så legat saltad en tid ~~in~~ kokades den tillsammans med kål, ärtor eller också till salt soppa med potatis morötter, palsternackor och purjo s. k. "snudesö".

Någon stekning av köttet förekom sällan, det var bara till att koka "kogesmad".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13
Elika köttkorv

När köttet
är

Bestämning